

بررسی لزوم شایستگی رسانه ایی مدیران مدارس مقطع ابتدایی

آی لار بیانی شهری (نویسنده مسئول)^۱، نرگس عطریان^۲

^۱ دانشجو کارشناسی ارشد علوم ارتباطات اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شاهین شهر، اصفهان، ایران ailar.bayani.sh@gmail.com

^۲ استاد بار گروه مدیریت فرهنگی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شاهین شهر، اصفهان، ایران Atrian@shaiu.ac.ir

چکیده

در این پژوهش محقق به بررسی لزوم شایستگی رسانه ایی در بین مدیران مدارس مقطع ابتدایی پرداخته است طرح پژوهشی فوق از نظر هدف کاربردی است. هدف از انجام این تحقیق تعیین عوامل موثر بر شایستگی های رسانه ایی و اولویت بندی عوامل موثر بر این شایستگی ها است. در این تحقیق محقق، برای جمع آوری اطلاعات از پایان نامه ها، طرح های پژوهشی، کتب، مقالات و سایر اسناد مرتبط از مطالعات کتابخانه ای استفاده خواهد کرد و سپس جهت برای تجزیه و تحلیل اطلاعات در مرحله کیفی داده های مصاحبه از کدگذاری سه مرحله ای استرواس و کربین استفاده شد که شامل کدگذاری باز، محوری و گزینشی است. محقق پس از کدگذاری پایانی و پالایش نظری داده های مصاحبه نیمه ساختاریافته به اجماع رسیده و مولفه های یافت شده را تبیین میکند. بررسی نهایی از ابزار پرسشنامه و از روش آماری SPSS استفاده خواهد شد.

واژه های کلیدی

شایستگی، لزوم شایستگی رسانه ایی، مدیران مدارس، مقطع ابتدایی

مقدمه

مهمترین و اساسی ترین رکن یک سازمان مدیریت آن است و شکست هر سازمان تا حدودی زیادی به مدیریت و رهبری غیر کارآمد آن سازمان مربوط است. امروزه تلاش میشود که جهت مدیریت کارآمد افرادی انتخاب شوند که شایستگی های لازم را داشته باشند. انتخاب افراد شایسته برای مشاغل سازمانی، همواره یکی از مهم ترین دغدغه های اندیشمندان علم مدیریت بوده و بدیهی است استفاده از روش های علمی موجب می شود فرد مناسب تری در سازمان قرار گیرد و استفاده بهینه از منابع سازمان، به حداکثر میزان خود نزدیک تر شود (یوسفی و عرفانی، ۱۳۸۸). بیشترین کاربرد شایستگی ها در مدیریت منابع انسانی تاکنون مربوط به ارزیابی، انتخاب و توسعه مدیران بوده است (امیرخانی و همکاران، ۱۳۹۵). بطوریکه در محیط آموزشی، این مدیران فعالیت های مربوط به برنامه های آموزشی، مواد و محتوای دروس، روش ها و وسایل آموزشی، مشاوره و راهنمایی تحصیلی، اقدامات آموزشی مکمل دانش آموزان را بر عهده دارند، پس لزوم داشتن شایستگی مدیر لایق، شایسته و پرتوان را اجتناب ناپذیر می نماید. شایستگی مدیران رسانه شامل، شایستگی شناخت رسانه، شایستگی ذهنی، شایستگی دانشی و مدیریتی است. هر شغلی به مجموعه شایستگی های منحصر بفردی برای انجام موثر نیاز دارد امروزه در نقاط مختلف دنیا از جمله ایران با توجه به شرایط کنونی و محدودیت های کرونا از آموزش های مجازی جهت آموزش برای تحصیل و یادگیری دانش آموزان استفاده می شود. برخی پژوهشگران شایستگی را مجموعه ای از ارزش ها، نگرش ها، ویژگی های ذاتی، قابلیت ها، توانمندی ها، مهارت های مرتبط و ویژگی های رفتاری قابل بروز و به اثبات رسیده می دانند. شایستگی ها باعث عملکرد بهتر فرد می شوند و فرد را قادر می سازند فعالیت های مربوط به شغل و عملکرد شغلی خود را به صورت اثربخش و موفقیت آمیز انجام دهد. در تعریفی که بیشتر محققان بر آن اجماع دارند، شایستگی به مجموع دانش، مهارت، رفتار، نقش های اجتماعی، تصور از خود، ارزش ها و حالت رفتاری کسب شده فرد در دوران زندگی اش دلالت دارد (لاگان^۱، ۱۹۹۸). آنچه امروز می تواند حیات بالنده آموزش و پرورش و جامعه را تضمین کند، وجود نظام مدیریتی مقتدر و کارآمد و مدیرانی شایسته رسانه ای در مدارس است. بدیهی است برای داشتن نظام مدیریتی موثر و کارآمد در مدارس باید مدیرانی شایسته از لحاظ رسانه ای هم تربیت کرد و شرایط خدمت بالنده و با انگیزه آنها را فراهم ساخت. بر اساس مطالب ذکر شده، لزوم نظام شایستگی رسانه ای مدیران مدارس نیازها و انتظارات جامعه امری مهم در بهبود کیفیت آموزش و پرورش است و بنابراین هدف اصلی این پژوهش، بررسی لزوم شایستگی رسانه ای مدیران مدارس ابتدایی است.

^۱ McLagan

تشریح موضوع

شایستگی

شایستگی یعنی اینکه کسی در انجام مهارت یا عملیاتی خاص توانایی یا تبحر کافی داشته باشد. حال این عملیات می‌تواند هر نوعی از مهارت (مانند معاشرت، ریاضیات کاربردی، سخنرانی و غیره) باشد. در همه نقش‌های کاری حداقل برای یک مهارت خاص به حدی از شایستگی احتیاج داریم. یک مدل شایستگی مجموعه‌ای از صلاحیت‌های است که می‌تواند نمونه‌ای از متقاضی ایده‌آل برای استخدام یا رویکرد ایده‌آل برای یک مشکل یا پروژه را به ما نشان دهد. این شایستگی‌ها در واقع همان مهارت‌های لازم برای افزایش استانداردهای کیفی یا داشتن عملکردی بالا هستند. برای مثال مهندسی که در فصل زمستان در جنوبگان (قاره‌ای در قطب جنوب) کار می‌کند، نه تنها به مهارت‌های مهندسی احتیاج دارد، بلکه باید توانایی زندگی در شرایط سخت را نیز داشته باشد و بتواند برای مدتی طولانی تنها بماند. بنابراین مدل شایستگی برای کسی که در محیط‌های خاص کار می‌کند با کسانی که در شهرهای بزرگ و پیشرفته کار می‌کنند بسیار متفاوت است. با وجود این، برای اینکه بتوانیم مدل خوبی از یک کاندیدای عالی داشته باشیم (کسی که بتواند نسبت به دیگران سطح عملکرد بالاتری را از خودش نشان دهد) به صلاحیت‌های مختلفی احتیاج داریم.

انواع مختلف شایستگی

شایستگی‌های فردی طیف گسترده‌ای از ذهنیت‌های کلی، باورها و مهارت‌های حرفه‌ای و شخصی افراد را در بر می‌گیرند.

شایستگی‌های کلی شامل خصوصیات فردی، سیستم‌های اعتقادی، روش برخورد با مشکلات و حل مشکلات، حل تعارض، مهارت‌های حرفه‌ای، رفتارها، توانایی کار در محیط‌های تیمی، توانایی انجام کارهای انفرادی و غیره می‌شوند. تنوع این شایستگی‌ها بسیار زیاد است و تا حد زیادی به شرح وظایف شغلی و همچنین ذهنیت و فرهنگ شرکت مورد نظر بستگی دارد.

شرکت‌های بزرگ اغلب برای فرایند استخدامشان پاسخنامه‌های گسترده‌ای تهیه می‌کنند تا بتوانند براساس طیف وسیعی از انواع مدل شایستگی، افراد را گزینش کنند. در نتیجه افراد انتخاب شده را براساس شایستگی‌ها و نوع شخصیتشان به نهادهایی که برایشان مناسب است منتقل می‌کنند و نقش‌هایی را به آنان می‌دهند که با مهارت‌هایشان سازگار باشد.

علاوه بر این، شایستگی‌ها، شغل محور و همچنین مهارت محور هستند. برای مثال یک برنامه‌نویس نرم‌افزار باید شایستگی‌های زبانی مربوط به این شغل را داشته باشد. بنابراین اگر تخصص در جاوا اسکریپت یکی از لازمه‌های این شغل به شمار بیاید، استخدام کسی که در کار با این نرم‌افزار مهارت نداشته باشد، برای شرکت مناسب نیست؛ مگر اینکه برنامه‌نویس توانایی یادگیری سریعی داشته باشد و بتواند خودش را با شغل وفق دهد.

در این مثال خیلی از مشاغل مربوط به وب و نرم‌افزار، به دانش زبان‌های نرم‌افزاری متفاوتی احتیاج دارند. هر یک از این مهارت‌ها شایستگی به حساب می‌آیند که برای انجام فعالیت‌های روزانه آن شغل لازم و ضروری هستند. این مهارت‌ها مقتضیات اولیه این مشاغل به حساب می‌آیند و برای اینکه کسی بتواند در آن شغل‌ها پذیرفته شود باید حداقل صلاحیت لازم برای آن را داشته باشد. حال هر چه میزان بیشتر و طیف وسیع‌تری از این شایستگی‌های لازم را در نظر بگیرید می‌توانید مدل شایستگی کامل‌تری ایجاد کنید.

سواد رسانه ایی

سواد رسانه ای (Media Literacy) مجموعه‌ای از مهارت‌های قابل یادگیری است که به توانایی دسترسی، تجزیه و تحلیل و ایجاد انواع پیام‌های رسانه‌ای اشاره دارد و یک مهارت ضروری در دنیای امروزی به شمار می‌رود. برای حرکت در محیط رسانه‌ای پیچیده امروز باید قادر به درک بهتر پیام‌های رسانه‌ای باشیم.

افراد، با سواد رسانه ای قادر به کشف پیام‌های پیچیده‌ی موجود در محتوای تلویزیون، رادیو، روزنامه‌ها، مجلات، کتاب‌ها، بیلبوردهای تبلیغاتی، اینترنت و سایر رسانه‌های مستقل خواهند شد. آن‌ها همچنین می‌توانند رسانه‌های خود را ایجاد کرده و در شکل‌گیری فرهنگ رسانه‌ای مشارکت فعالانه داشته باشند، این امر سبب می‌شود مردم از حالت مصرفی خارج شده، از رسانه‌ها به صورت هوشمندانه‌ای بهره‌مند شوند.

سواد رسانه ای می‌تواند به افراد جامعه کمک کند تا:

۱. چگونگی ایجاد پیام‌های رسانه‌ای را درک کنند.
۲. آنچه که رسانه‌ها می‌خواهند ما را به باور آن برسانند را تشخیص بدهند.
۳. تعصبات، اطلاعات غلط و دروغ‌های رسانه‌ای را تشخیص بدهند.
۴. قسمتی از داستان که کتمان می‌شود را کشف کنند.
۵. پیام‌های رسانه‌ای را براساس تجربیات خود، باورها و ارزش‌هایشان ارزیابی کنند.
۶. پیام‌های رسانه‌ای خود را طراحی، ایجاد و توزیع کنند.

در جامعه آموزش سواد رسانه ای به رشد تفکر انتقادی و مشارکت فعال در فرهنگ رسانه‌ای کمک می‌کند. هدف آن، دادن آزادی بیشتر به افراد به وسیله‌ی قدرت دادن به آن‌ها برای دسترسی، تجزیه و تحلیل، ارزیابی و ایجاد رسانه است. همچنین محققان به این نتیجه دست یافته‌اند که آموزش سواد رسانه ای یک ابزار برای مقابله با الکل، تنباکو و سایر مواد مخدر، همچنین اختلالات تغذیه‌ای، قلدری، خشونت، نژاد پرستی و تبعیض است. به طور کلی سواد رسانه ای یکی از مهارت‌های مهم زندگی کردن است. در زندگی عمومی سواد رسانه ای به درک چگونگی ایجاد فرهنگ توسط رسانه‌ها و انحصار رسانه‌ای کمک می‌کند.

تعداد انگشت‌شماری از شرکت‌ها هستند که بسیاری از رسانه‌ها را کنترل می‌کنند، سواد رسانه ای افراد را برای تغییر سیستم‌های رسانه‌ای تشویق می‌کند.

مفاهیم سواد رسانه ای

مفاهیم سواد رسانه ای به سه سطح عمومی، متوسط و پیشرفته تقسیم می‌شوند. مفاهیم عمومی به اینکه چگونه رسانه‌ها ما را تحت تاثیر قرار می‌دهند تمرکز می‌کند. مفاهیم متوسط به چگونگی ایجاد معنا از مفاهیم رسانه‌ای می‌پردازد و مفاهیم پیشرفته تعامل رسانه‌ها و جامعه و نقش سواد رسانه ای در ایجاد تغییرات را بررسی می‌کند.

آموزش مجازی

آموزش مجازی یا **virtual learning** و یا به عبارت دیگر آموزش الکترونیکی **e-learning** بر بستر اینترنت از راه دور امکان پذیر است. یکی از انواع آموزش مجازی و بی شک برترین نوع آموزش مجازی است که طی آن استاد و دانشجو در یک زمان مشخص وارد کلاس مجازی شده و در یک محیط مجازی با یکدیگر در تعامل قرار میگیرند. در آموزش مجازی آنلاین مدرس می تواند با ارائه فایل های پی دی اف و اسلایدهای پاورپوینت و صدا و تصویر خود مباحث آموزشی مورد نظر را با دانشجویان در میان بگذارد. اشتراک گذاری دستکاپ کامپیوتر مدرس و نمایش محیط نرم افزارهای مختلف به صورت زنده به فراگیران، امکان آموزش عملی موضوعات مختلف همچون کار با انواع نرم افزارها را ایجاد می کند.

آموزش آنلاین، یادگیری برنامه ریزی شده ای است که در آن معمولاً یادگیری و آموزش در محیط های جدا از هم صورت می گیرند. به همین دلیل آموزش آنلاین، به تکنولوژی های ارتباطی و نهادی برای طراحی و برنامه ریزی آموزش نیازمند است. یادگیری آنلاین فقط بر روی نیاز های یاد گیرنده برای رابطه با مدرس تمرکز می کند، در حالی که آموزش آنلاین باید شامل دو طرف ارتباط، یعنی مدرس و یاد گیرنده باشد.

یادگیری الکترونیکی یکی از انواع آموزش از راه دور تلقی می گردد. آموزش از راه دور متدهای مختلف از جمله سیستمهای مبتنی بر تلویزیون، پست، مکاتبه و رادیو را شامل می شود. یادگیری الکترونیکی نیز یکی از انواع تکامل یافته این مدل از آموزش می باشد. سیستم های مدیریت آموزش مجازی، قابلیت ها را به اشکال مختلف و با بهره گیری از شیوه های متفاوت فراهم می کنند. برخی از این سامانه ها برای شبیه سازی کلاس ها و فعالیت های آموزشی، محیط های سبب بعدی آموزشی با شکل های متنوع و سرگرم کننده ارائه می کنند و برخی صرفاً از ابزارهای نوشتاری و ساده بهره گرفته اند. بعضی به صورت ویدیو بوده و و برخی ویدیو را در بر نمی گیرند. یکی از اهداف توسعه آموزش مجازی در جهان، بویژه موسسات آموزشی و دانشگاه ها، “طراحی و راه اندازی نرم افزار سیستم مدیریت یادگیری” بعنوان یک از مهمترین ابزارهای آموزش مجازی برای ارائه به موسسات آموزشی و دانشگاه های متقاضی به منظور استفاده در کاربری آموزشی و ارائه رشته های مجازی (ترکیبی) می باشد. این عبارت از اهداف تعریف شده برای محور طراحی، راه اندازی و استقرار سامانه دانشگاه مجازی است.

نشستین کنفرانس ملی علوم انسانی و آموزش و پرورش با محوریت توسعه پایدار

6th National Conference on
Humanities and Education With a focus on sustainable development
www.mpconf.ir

روش

برای پاسخگویی به لزوم شایستگی رسانه ای در بین مدیران مقطع ابتدایی به دلیل اینکه تحقیق فوق از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرای (کیفی و کمی) است. با استفاده از روش کیفی- کمی بدون پیشفرض، الزام وجود شایستگی هارا از دل داده‌های میدانی ارائه می-شود. جامعه آماری شامل مدیران مدارس ابتدایی است، روش نمونه‌گیری در این پژوهش از نوع قضاوتی هدفمند است. قاعده کلی در نظریه مبنایی این است که نمونه‌گیری را تا زمانی که هر مقوله به اشباع نظری برسد ادامه دهیم. در پژوهش کنونی در نهایت با ۱۹ نفر گفت وگو انجام شد. با انجام مصاحبه‌ها، تشخیص پژوهشگران این بود که اطلاعات گردآوری شده به نقطه اشباع رسیده و نیازی به مصاحبه های بیشتر نیست.

جهت گردآوری اطلاعات در مرحله کیفی از پایان‌نامه‌ها، طرح‌های پژوهشی، کتب، مقالات و سایر اسناد مرتبط از مطالعات کتابخانه‌ای استفاده شده است. همچنین در مرحله کمی روش گردآوری اطلاعات میدانی بوده و از پرسشنامه برای گردآوری داده‌ها استفاده خواهد شد.

برای تجزیه و تحلیل اطلاعات در مرحله کیفی داده‌های مصاحبه از کدگذاری سه مرحله‌ای استرواس و کربین استفاده شد که شامل کدگذاری باز، محوری و گزینشی است. محقق پس از کدگذاری پایانی و پالایش نظری داده‌های مصاحبه نیمه ساختاریافته با مدیران رسانه و برخی از اساتید دانشگاه در حوزه مدیریت رسانه و ارتباطات و رسیدن به اجماع نظری یافته های خود را ارائه داد. و در مرحله کمی از روش‌های آمار توصیفی: میانگین، انحراف معیار، توزیع‌های فراوانی و درصدی استفاده گردید. در سطح آمار استنباطی جهت آزمون فرضیه‌های تحقیق ابتدا از آزمون کالموگروف اسمیرنوف جهت اطمینان از طبیعی بودن توزیع نمونه و از آزمون لوین جهت اطمینان از همگنی واریانس استفاده شد. به جهت محرز شدن این پیش شرط‌ها برای مقایسه میانگین نمونه با میانگین فرضی جامعه از t تک متغیره استفاده شد. از آزمون‌های معادلات ساختاری برای ارائه مدل و فریدمن برای رتبه بندی مؤلفه ها استفاده گردید روش‌های آماری فوق با استفاده از نرم افزارهای SPSS و AMOS نسخه ۲۳ در سطح خطای ۰/۰۵ انجام شد.

نتیجه گیری

گسترش کسب و کارها در سطح جهانی، افزایش آگاهی مدیریت به منظور درک فرهنگ ها، ارزش ها و سنت های جوامع مختلف ضروری است. همچنین مهارت های بین فردی در توسعه اعتماد بین کارفرما و کارکنان مهم هستند. بدون این مهارت ها، سازمانها می توانند در موقعیت بحران ویژه عدم اعتماد قرار بگیرند. شایستگی‌ها به عنوان ویژگی های اساسی فردی که بطور علی مربوط به معیار مرجع موثر و / یا عملکرد برتر در یک موقعیت شغلی می باشد، تعریف شده است. استفاده از شایستگی های مدیریت توسط منافع، استراتژی و ماموریت سازمانهای خاص تعیین می‌شوند. به منظور به دست آوردن منافع شایستگی و مدل شایستگی، مدیریت ارشد باید از این ایده حمایت کند و بپذیرد. همچنین مزایا می تواند شامل ارائه ویژگی‌های رهبران و مدیران یک شرکت که آنها باید به منظور دستیابی به یک شغل دارا باشند، باشد. شایستگی‌ها می‌تواند برای تطبیق فرد مناسب برای شغل مناسب مورد استفاده قرار گیرد.

- اسماعیلی، س. ق. (2، 1391). مدل شایستگی متخصص روابط عمومی سواد رسانه ای و حقوق ارتباطات ص. 34. پلاشانی، ص. (14، 2، 1398). آموزش مجازی چیست؟ آشنایی با آموزش سبز. جلالی، س. (3، 3، 1400). شایستگی ها. زاده، م. ر. (1395). نگاهی بر آموزش مجازی: دیدگاه ها، زیرساخت ها، مزایا و محدودیت ها. عبدالهی، د. (8، 4، 2020). آموزش مجازی چیست؟. مظفری، ز. ا. (9، 1394). طراحی مدل شایستگی مدیریت رسانه ای ص. 21-29. منتظری، س. ح. (1، 1387). مدیریت مبتنی بر شایستگی و نقش آن در مدیریت منابع انسانی ص. 1-16. موسویان، ع. ا. (21، 10، 1392). الگوهای شایستگی مشاغل کلیدی رسانه ملی ص. 372. میرحسینی، س. (2018). شایستگی چیست؟ تعریف شایستگی.

Berman, S., & Katoma, V. (2008). An e-learning model based on collaboration and sharing. In Remenyi, D, Eds. Proceedings The 3rd International Conference on e-Learning, pages 19-26, University of Cape Town.

Freeze, R. D., Alshare, K. A., Peggy L. L., & Wen, H. J. (2010). IS success model in e-learning context based on students' perceptions. Information Systems Education, 21(2), 173-184.

Jahanian, R., & Etebar, S. (2012). Evaluation of virtual education in electronic education centers of Tehran University from the viewpoint of students. Information and Communication Technology in Educational Sciences, 2(4), 53-65

Martinez, E. (2011). Factors affecting effectiveness in e-learning: An analysis in production management courses. Computer Applications in Engineering Education, 19(3), 572-581.